VIOLETTA KOSESKA-TOSZEWA^A & ROMAN ROSZKO^B

Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences, Warsaw, Poland

^Aamaz@inetia.pl ; ^Broman.roszko@ispan.waw.pl

ON SEMANTIC ANNOTATION IN CLARIN-PL PARALLEL CORPORA

Abstract

In the article, the authors present a proposal for semantic annotation in Clarin-PL parallel corpora: Polish-Bulgarian-Russian and Polish-Lithuanian ones. Semantic annotation of quantification is a novum in developing sentence level semantics in multilingual parallel corpora. This is why our semantic annotation is *manual*. The authors hope it will be interesting to IT specialists working on automatic processing of the given natural languages. Semantic annotation defined the way it is defined here will make contrastive studies of natural languages more efficient, which in turn will help verify the results of those studies, and will certainly improve human and machine translations.

Keywords: manual semantic annotation; semantic definiteness/indefiniteness category; logical quantification; uniqueness; existentiality; universality; elements of the semantic category of time; event; state; sequence of events and states finally ended with an event; sequence of events and states finally ended with a state; parallel corpora

1. Semantic annotation, being the subject of analysis in this work, is part of the direct approach semantics (e.g. Russell, 1967). We distinguish quantificational meanings of names and predicates, and point out aspectual and temporal meanings of verbs. We base on logical scope-based quantification and on the contemporary theory of processes known as “Petri nets”. A fact worth stressing is the possibility of quantifying not only names, but also the predicate, which is tantamount to quantifying time and aspect. The situation semantics, as J. Barwise and J. Perry admit in their works, is close both to the ideas of B. Russell and A. Mostowski and to the intuition of linguists, especially those occupied with functional grammar, see Barwise and Perry (1983). Petri net theory, important for determining time and aspect, is also a theory with direct approach to the semantics of natural language. (See Petri, 1963; Mazurkiewicz, 1986; Koseska-Toszeva & Mazurkiewicz, 1988;

Mazurkiewicz & Koseska, 1991; Koseska-Toszewa & Mazurkiewicz, 1994; Roszko, R., 2004, Roszko, D. 2015).

2. Petri nets are built of a finite number of objects symbolizing states and events, which are connected by a succession relation. Succession relations lead either from an event to a state (when the event begins the state) or from a state to an event (when the state is ended by the event). The succession relation need not be a linear order; certain objects of the net may be incomparable with regard to the order if neither of them precedes the other. Certain states of the net, e.g. the utterance state, might be distinguished (in our description, this state is distinguished by a dot). By a state we mean a property of some object of the real world. In a discrete approach to process description, a paradigm of a state is its lasting. Each state lasts for some specific time. Two different successive states are divided by some event, which begins a new state and ends the old one. In turn, an event ends the existence of some state and/or begins the existence of another one. It can be treated as a point on the temporal axis, since, as a border between, it cannot spread over time (does not last). For example, the four seasons of the year are states; equinoxes and solstices are events; the spring equinox (event) separates winter (state) from spring (state) (see Petri, 1963; Mazurkiewicz, 1986).

2.1. The distinction between states and events is an important feature of Petri nets. Each event either ends or begins a state; two different successive states must be divided by some event which ends one of them and begins the following one. Similarly, between two successive events there is always a state (which can be described even as follows: “the first event has already occurred, and the second one has not”). Typical meanings of perfective forms of a verb are: $_(e1)$ event, or $_(e2)$ sequence of states and events finally ended with an event. In turn, an imperfective form of verbum is assigned meanings of the form $_(s1)$ state, or $_(s2)$ sequence of states and events finally ended with a state. The meanings of events and states ($e1 - e2$ and $s1 - s2$) can be illustrated well by the example of the aspectual-temporal relation, i.e. when the verbal form expresses a specific tense in a sentence (here in a Bulgarian, Polish, Russian or Lithuanian sentence).

The semantic category of time is a category which orders states and events with respect to the utterance state with help of the precedence — succession relation (Koseska-Toszewa, 2006). The adopted postulate of model finiteness implies that we cannot limit the description solely to events and in consequence treat states as sets of events, like e.g. Reichenbach (1967) did. Indeed, if we describe a state as a set of events, then a question arises: “of what events? All events, or only some of them? And if only some, then how to choose them?” In turn, omitting events in the model and limiting it solely to states deprives us of the possibility of considering such phenomena, as “collision”, “opening”, “unveiling”, “awakening”, and the like.

A characteristic property of events is that we cannot speak of them in the present tense: because an event does not last — it has no temporal spread. Referring to the analogy with points and sections, we can say that events correspond to points, and states — to sections; the mutual relationship between events and states is the same as the relationship between points and sections; each point is either the beginning or the end of some section (or, in a special case, a semi-line); each event is either the

beginning or the end of some state (e.g. the state before the occurrence of the event or the state after its occurrence). The analogy goes further: each section, similarly as each state, has at least one beginning and one end, while each point (each event) may begin or end many sections (many states) which are interesting for us. In other words, an event need not be the beginning or the end of one state only, and so cannot be treated solely as an ordinary transition from a state to a state.

3. Semantic definiteness/indefiniteness category. Studies of the semantic definiteness/indefiniteness category have usually been reduced to describing its morphological exponents, first of all in the so-called article languages. There are various theories which describe the basic notions of this category. In Poland, the quantificational model of the definiteness category description is not known well enough, though throughout the world it is just scope-based logical quantification that is recognized as the appropriate theoretical model defining in a precise way the notions connected with this language category (see Barwise & Cooper, 1981, pp. 159–219; Bellert, 1971; Cooper, 1996; Desclés, 1999; Roszko, R., 2004, Roszko, D., 2015). In article-free languages, lexical analogues corresponding to article contents have been sought. As a result, the definiteness/indefiniteness category has been treated solely as a nominal phrase category. The above fact has heavily affected the descriptions of the discussed category, which have often been reduced in languages solely to analysis of the meanings of pronouns in article-free languages.

3.1. Our research has shown that the definiteness/indefiniteness category as a semantic category (a) is expressed with various language means: lexical and morphological ones, not only at the nominal phrase level — as deemed in the literature on that subject — but also on the verbal phrase level, (b) is a category of the sentence rather than of the nominal phrase (Koseska-Toszewa, 1982). The use of the term “definiteness” in the cases when the so-called “definite article” expressed indefiniteness, i.e. universality, was an evident error and followed from the failure to distinguish between a form and its meaning. In our works, the definiteness/indefiniteness category is defined as a category with semantic opposition between uniqueness and non-uniqueness, whereby definiteness is understood solely as uniqueness of an element or a set (satisfying the predicate), and by indefiniteness — non-uniqueness (both existentiality and universality) (Koseska-Toszewa, 1982; Koseska-Tosheva & Gargov, 1990; R. Roszko, 2004). In Bulgarian, the most typical morphological means that expresses uniqueness and universality in the nomen group is deemed to be the article. Its absence, i.e. morphological $\emptyset$, is meaningful, since it is an exponent of existentiality or pure predication. The ambiguity of Bulgarian article is a good example of the difficulties encountered by a scholar studying this category during classification — here quantificational classification of natural language expressions. As already mentioned, in Bulgarian the same article form expresses both uniqueness and universality (or, respectively, definiteness and indefiniteness). The already cited paper (Koseska-Toszewa, 1982) put forward a hypothesis regarding meaning-wise development of the Bulgarian article. Initially, the article expressed uniqueness of an element (object). Next, it started to express also uniqueness of a set, which later — due to the equalization of two totally different semantically-logical structures, i.e. structures with universal quantification and

uniqueness quantification — brought about homonymy and resulted in the article expressing also universality. Quantification applies to the meanings of both temporal and aspectual forms (see Grzegorzczuk, 1972, 1976; Koseska-Toszewa, 1982; Koseska-Tosheva & Gargov, 1990; Roszko, R., 2004).

3.2. Let us remind that when using the generally accepted definitions of logical quantifiers and the iota-operator, we employ here three basic notions whose meanings are determined by the language exponents of unique, existential and universal logical quantification (Rasiowa, 1975, pp. 211–255) and definite description (Russell, 1967, pp. 253–293, see Koseska-Toszewa, 1982; Koseska-Tosheva & Gargov, 1990). A well-known fact is that quantification of natural language expressions can apply to names (first order logic), but also to predicates (second order logic), which is very important for understanding quantification on the verbal phrase level. The quantifier transforms logical predicate into a logical sentence, so there is no way in which predication could be identified with quantification, which is the case in some linguistic works. The “quantification method” understood as above is not treated solely as a “syntactic procedure” transforming a sentential function into a sentence, but first of all as a mechanism revealing a semantic relationship between the quantified object or set and a truth-based way of forming sentences (see Barwise & Cooper, 1981, pp. 159–219, where the quantificational model covers nominal phrases only). However, in the second volume of the *Bulgarian-Polish Contrastive Grammar* (Koseska-Tosheva & Gargov, 1990) the quantification model of the semantic definiteness/indefiniteness category applies also to the verbal phrase and the whole sentence.

3.3. In the language of first order logic, there are no variables representing sets or representing functions. However, its extended language can feature so-called functional letters representing complex terms, such as predicative letters representing relations. “The language of first order quantifier logic contains predicative letters as a kind of secret variables. In classical first order logic, those symbols are not the names of specific relations or properties, and in this respect are similar to variables. However, they are not subject to substitution under quantification, and so formally are not variables. Yet their secret character of variables is revealed in the semantic interpretation, when they are interpreted as n -ary (n -argument) relations. In second order logic, those n -ary relations truly become variables” (for more details, see Pogorzelski, 1989).

3.4. In the linguistic literature, morphological means for expressing the definiteness category in the verbal group have not been studied well enough in both languages, see exceptionally (Grzegorzczuk, 1976; Koseska-Toszewa, 1982; Roszko, R., 2004). On the verbal phrase level, quantification is applied first of all to the time and aspect as well as the place of the continuing state or of event occurrence. Many authors would associate scope-based quantification with aspect only. However, Bulgarian aorist, independently of the information about aspect, reserves room for the uniqueness quantifier. Quantificational uniqueness is expressed with aorist forms of both perfective and imperfective verbs. In Bulgarian none of the aorist forms occurs next to the existential or universal quantifier (Koseska-Toszewa, 2006). Nowadays, the model based on logical quantification theory is used more and more often in

the description of the definiteness/indefiniteness category throughout the world (see Barwise & Cooper, 1981; Bellert, 1971; Grzegorzczuk, 1972, 1976; Koseska-Tosheva & Gargov, 1990; Cooper, 1996; Desclés, 1999; Roszko, R., 2004). The most important issue is to find language means expressing quantification. This is not an easy task, since e.g. for Grzegorzczukowa the word *niektórzy* [some] denotes universality with a limited scope, while Koseska considers this word as an expression conveying existential quantification.

3.5. In many papers, the meaning of aspect is considered in strict relationship with the temporal meaning of verbum (see Ivanchev, 1971). It is especially Bulgarian material which justifies joint examination of the meanings of aspect and time. In view of the above, we should recall a thesis of S. Ivanchev (1971, p. 129), in whose opinion there is a genetic connection between imperfectiveness and imperfectum. He examines the relationship between aorist and imperfectum not as a temporal or aspectual relation, but rather as a joint temporally-aspectual relation. The connections between aspect and temporality in southern Slavic languages (except Slovenian) confirm the thesis about the semantic character of aspect (Felleszko, Koseska-Toszeva, & Sawicka, 1974, pp. 183–187.) In turn, Gołąb, Heinz and Polański (1986), when examining the notion of aspect and its strict connection with the category of time, propose a chart which fully explains the meaning-related differences between the two categories. They reduce to the fact that exponents of time position a given action with respect to the utterance state (so-called speech time), while exponents of aspect position the same action with respect to the point constituting the action completion time, regardless of the utterance state (see also Koseska-Toszeva, 1974, pp. 213–226). In the works on aspect there are continuing discussions focused on the ways of shaping its formally defined form. The meanings of aspect mentioned most often are perfectiveness and imperfectiveness of an action. Yet what does this mean? Discussions on this subject continue, among others, in theories presented by of A. Bogusławski (2003) and S. Karolak (1994, 2008). Also mathematical theory of Petri nets gives a response to the question about the meanings of aspect and time in Slavic languages, as well as about the meanings of time in other natural languages where the formal category of aspect has not developed. Here the notions of events, states and their configurations are understood like in the net-based description of time and aspect; for more details, see the application of Petri net theory to a natural language (Mazurkiewicz, 1986; Koseska-Toszeva & Mazurkiewicz, 1988, 2010; Koseska-Toszeva, 1995, 1997, 2006; Roszko, R., 2004; Roszko, D. & Roszko, R., 2014).

3.6. Incomplete quantification. If we assume, following Frege, that the truth as such and truthfulness of a sentence amount to fulfilment of a certain condition contained in the sentence in the logical sense (Frege, 1892), we should realize that we are not speaking of a sentence in a syntactic and formal sense, but about its semantic structure. (We consciously avoid here the notions of judgment and proposition, since these notions are defined in diverse ways in the literature on this subject.) In Ajdukiewicz’s terminology, we have to do with judgment and sentence: “... we will call an expression, in the context of its certain meaning, a statement (or a sentence in the logical sense) if in presence of just this meaning the expression conveys

a certain judgment, i.e. a certain thought which refers in a reporting manner to some state of things” (Ajdukiewicz, 1974). Ajdukiewicz calls statements sentences in the logical sense. In his opinion, they have a certain common property which distinguishes them from all other types of sentences. “Namely, all statements (and only them!) are either true or false.” In a natural language, we often encounter statements which do not have the value of either truth or falsity, such as the sentence: *Anglicy są flegmatyczni* [Englishmen are phlegmatic] quoted by Ajdukiewicz (1974). Ajdukiewicz points out the fact that this sentence is an example of incomplete quantification, which is why it has neither the value of truth, nor, respectively, of falsity. This is because we do not know whether it refers to all Englishmen, to a majority of them, or to exactly *these* Englishmen. Using a certain simplification, the sender of this information does not know whether the predicate *X are phlegmatic* is satisfied for the name “Englishmen”. In this case, we need additional information that could give that predicate the value of truth. We lack here information about scope-based quantification of the name “Englishmen”. Ajdukiewicz noted this phenomenon, and described it as incomplete quantification together with incomplete relativization in natural language sentences. We encounter such a phenomenon more often in Polish than in Bulgarian. Ajdukiewicz (1974) speaks of incomplete quantification having in mind the nominal phrase only, while here we will speak of incomplete logical scope-based quantification, having in mind also the verbal phrase in the sentences of the languages under comparison.

3.7. On the nominal phrase level, we can observe this phenomenon in Polish, Lithuanian and Bulgarian examples:

PL	<i>Na dworze płacze dziecko.</i>	Incomplete existentiality — <i>jakiś dziecko</i> [some child]
BG	<i>На двора плаче дете.</i>	Incomplete existentiality — <i>едно, някакво</i>
LT	<i>Lauke verkia vaikas.</i>	Incomplete existentiality — <i>kažkoks vaikas</i> [some child]
EN	A child is crying outside.	

PL	<i>Praca ma największą wartość.</i>	Incomplete universality — <i>każda praca</i> . [each work]
BG	<i>Трудът е с най-висока стойност.</i>	There is no incomplete universal quantification phenomenon here — universality is expressed using one of the meanings of the Bulgarian article <i>-ът</i> .
LT	<i>Darbas yra didžiausia vertė.</i>	Incomplete universality — <i>kiekvienas darbas</i> . [each work]
EN	Work has the highest value.	

3.8. On the verbal phrase level, incompleteness might apply to existential, universal and uniqueness quantification. In both the languages, these are sentences without quantifying expressions like: Bulg. *винаги, от време на време, понякога*, Pol. *zawsze, niekiedy, czasami* [always, sometimes, from time to time], see:

PL	<i>Maria spóźniła się.</i>
BG	<i>Мария закъсняваше.</i>
EN	Mary was late

In both the examples we do not know if Maria was late always, or sometimes, or at that very moment.

4.1. Nominal phrase annotation

$(\iota x)P(x)$ — uniqueness quantifier, preceding an attribute expressed with a noun.

PL	<i>Ta dziewczyna jest z naszej klasy.</i>
BG	<i>Девойката е от нашия клас.</i>
EN	This girl is from our class.

$(\exists x)P(x)$ — existential quantifier preceding an attribute expressed with a noun

PL	<i>Jakaś dziewczyna cię szuka.</i>
BG	<i>Някаква девойка те търси.</i>
EN	Some girl is looking for you.

$(\forall x)P(x)$ — universal quantifier preceding an attribute expressed with a noun form

PL	<i>Każda dziewczyna marzy o udanym małżeństwie.</i>
BG	<i>Всяка девойка мечтае за хубав брак.</i>
EN	Every girl dreams of a good marriage.

4.2. Verbal phrase annotation

Time and aspect quantification applies to events or states, but also to a sequence of states and events finally ended with an event, or sequence of states and events finally ended with a state. Examples:

$(\iota X)P(X)$ — uniqueness quantifier, preceding a predicate expressed with a verb form

PL	<i>On zamknął okno.</i> (uniqueness of an event)
BG	<i>Той затвори прозореца.</i> (uniqueness of an event)
EN	He closed the window.

PL	<i>Ona zastosowała nową dietę tylko 3 razy.</i> (uniqueness of a sequence of states and events finally ended with an event)
BG	<i>Тя нази новата диета само 3 пъти.</i> (uniqueness of a series of states and events ending with an event)
EN	She has applied the new diet 3 times only.

$(\exists X)P(X)$ — existential quantifier preceding the predicate expressed with a verb form

PL	<i>Od czasu do czasu męczył go ból głowy.</i> (existentiality of a sequence of states and events finally ended with a state)
BG	<i>Главата го болеше от време на време.</i> (existentiality of a series of states and events ending with a state)
EN	From time to time, he suffered from a headache.

PL	<i>Dziewczyna od czasu do czasu spoglądała w jego stronę.</i> (existentiality of a sequence of states and events finally ended with an event)
BG	<i>Девојката поглеждаше от време на време в негова посока.</i> (existentiality of a series of states and events ending with an event)
EN	The girl glanced towards him from time to time.

$(\forall X)P(X)$ — universal quantifier preceding an attribute expressed with a noun form

PL	<i>On zawsze się spóźnia.</i> (universality of a sequence of states and events finally ended with a state)
BG	<i>Тя винаги закъснява.</i> (universality of a series of states and events ending with a state)
EN	He is always late.

4.3. Incomplete quantification

$?(\iota x)P(x)$ — incomplete quantification of the uniqueness of nouns

PL	<i>Dziewczyna była bardzo młoda.</i>
BG	<i>Девојката беше много млада.</i> (Attention! In Bulgarian the meaning of the article form does not imply incomplete quantification. The article form implies uniqueness of the nominal phrase here)
EN	The girl was very young.

$?(\exists x)P(x)$ — incomplete existential quantification of nouns

PL	<i>Dzwoniła dziewczyna.</i> (<i>jakaś</i>) [some]
BG	<i>Обади се девојка.</i> (<i>някаква</i>) [some]
EN	A girl called.

$?(\forall x)P(x)$ — incomplete universal quantification of nouns

PL	<i>Człowiek jest śmiertelny.</i>
BG	<i>Човекът е смъртен.</i> (Attention! In Bulgarian the meaning of the article form does not imply incomplete quantification.)
EN	Man is mortal.

$?(\iota X)P(X)$ — incomplete uniqueness quantification of predicates

PL	<i>Maciej otwiera okno.</i> (We do not know whether he is doing it now, or does sometimes, or always.)
BG	<i>Матей отваря прозореца.</i> (We do not know whether he is doing it now, or does sometimes, or always.)
EN	Maciej is opening the window.

$?(\exists X)P(X)$ — incomplete existential quantification of predicates

PL	<i>Dziewczyna spoglądała w jego stronę.</i> (We do not know whether she was doing it at that time, or did sometimes, or always.)
BG	<i>Девојката поглеждаше в негова посока.</i> (We do not know whether she was doing it at that time, or did sometimes, or always.)
EN	The girl was looking/would look towards him.

$?(\forall X)P(X)$ — incomplete universal quantification of predicates

PL	<i>On się spóźnia.</i> (We do not know whether it is so always, or sometimes)
BG	<i>Той закъснява.</i> (We do not know whether it is so always, or sometimes)
EN	He comes late.

4.4. Annotation of time and aspect

$_ (e1)$ event and $_ (e2)$ series of states and events finally ended with an event.

$_ (s1)$ state and $_ (s2)$ series of states and events finally ended with a state.

5. Our semantic annotation will be applied to continuous text from parallel corpora in “Clarin-PL” rather than to individual selected sentences.

5.1. Annotation in the Polish-Bulgarian-Russian corpus

Examples:

- (1) **Pol.** Svetoslav Minkov, *Król Bezsenek*
Bulg. Светослав Минков, *Цар Безсѣнко*
Rus. Светослав Минков, *Царь Бессон*

- (2) **Pol.** $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ Był sobie $?(\exists x)P(x)$ krasnoludek z długą białą brodą, w czerwonej czapce.
Bulg. $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ Имаше някога $(\exists x)P(x)$ едно джудже с дълга бяла брадица и алена шапчица.
Rus. $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ Жил некогда на свете $?(\exists x)P(x)$ гном с длинной белой бородой.
- (3) **Pol.** $?(\iota x)P(x)$ Paletko $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ miał niebieskie jak niebo, a $(\iota x)P(x)$ na czubkach jego butów $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ pobrzękiwały wesoło dwa srebrne dzwoneczki.
Bulg. $(\iota x)P(x)$ Палтенцето му $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ беше синьо като небето, а $(\iota x)P(x)$ на върховете на обувката му $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ дрънкаха весело две сребърни звънчета.
Rus. $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ Носил он алую шапочку и синее, как небо, $?(\iota x)P(x)$ пальтишко. А $(\iota x)P(x)$ на башмачках у него весело $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ позванивали два серебряных колокольчика.
- (4) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Jego dom $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ był schowany jak grzyb w gęstej trawie, wśród wysokich drzew starego lasu.
Bulg. $(\iota x)P(x)$ Къщицата на това джудже $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ стоеше сгушена като гъба между дърветата на една стара гора.
Rus. $(\iota x)P(x)$ Избушка гнома $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ притаилась, словно грибок, под деревьями в старом лесу.
- (5) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Białobrody krasnal $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ zwykł był siadać przed drzwiami swojego domku i wolno liczyć ziarenka prosa na swoim różańcu.
Bulg. Сутрин и вечер $(\iota x)P(x)$ белобрадото човече $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ седеше пред вратата ѝ и $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ въртеше бавно броеницата, направена от просени зрънца.
Rus. По утрам и вечерам $(\iota x)P(x)$ белобородый человечек $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ сидел перед дверью избушки и $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ перебирал четки, сделанные из просяных зернышек.
- (6) **Pol.** $?(\exists x)P(x)$ Mieszkańcy lasu $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ przychodzili często po pomoc i radę do $?(\iota x)P(x)$ krasnoludka. $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ Wiedzieli, że jest dobrym czarodziejem.
Bulg. И ето при него $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ идваше веднага за съвет $(\exists x)P(x)$ някой от горските обитатели, защото $(\iota x)P(x)$ джуджето беше магьосник и $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ можеше да помага на всякого.
Rus. $?(\exists x)P(x)$ Лесные обитатели частенько $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ приходили к нему за советом, потому что $?(\iota x)P(x)$ гном был волшебником и $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ мог помочь им в любой беде.
- (7) **Pol.** $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ Pomagał wtedy, gdy $?(\exists x)P(x)$ mrówka pokłóciła się z konikiem polnym lub gdy $?(\exists x)P(x)$ myśliwi $(\exists X)P(X)_{(e2)}$ zranili zajączką. $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ Pomagał również wówczas, gdy $?(\exists x)P(x)$ niedźwiadek $(\exists X)P(X)_{(e2)}$ związał się z bólu zęba po zjedzeniu większej ilości miodu lub gdy kropiący $?(\exists x)P(x)$ deszcz ($(\exists X)P(X)_{(e2)}$) pozbawił rysunku kolorowe skrzydełka motyli.

- Bulg.** $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ Скараха ли се мравката и щурецът,
 $(\exists X)P(X)_{(e2)}$ влезеха ли ловци в гората и $(\exists X)P(X)_{(e2)}$ надупчеха
кожухчето на зайчето, $(\exists X)P(X)_{(e2)}$ хапнеше ли повечко мед
 $(\iota x)P(x)$ мечето и го $(\exists X)P(X)_{(e2)}$ заболяше зъб,
 $(\exists X)P(X)_{(e2)}$ запръскаше ли дъждец и $(\exists X)P(X)_{(e2)}$ измиеше
хубавите шарки по крилете на пеперудата — $(\forall x)P(x)$ всички
 $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ тичаха за помощ при малкия магьосник.
- Rus.** $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ Всякое бывало: то $?(\exists x)P(x)$ муравей поспорится
 $?(\exists x)P(x)$ с кузнечиком, то $?(\exists x)P(x)$ охотники ранят
 $?(\exists x)P(x)$ зайчонка, то $?(\exists x)P(x)$ медвежонок обьестся медом
и $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ у него болит живот, то $?(\exists x)P(x)$ дождь
 $(\exists X)P(X)_{(e2)}$ смоеет красивый $?(\exists x)P(x)$ рисунок с крыльев бабочки.
 $(\forall x)P(x)$ Каждый из них тогда $(\exists X)P(X)_{(e2)}$ отправлялся за помощью
к маленькому волшебнику.
- (8) **Pol.** Od razu $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ rzucił swój różaniec i $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ brał się do
pracy.
- Bulg.** Тогава $(\iota x)P(x)$ джуджето $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ оставаше броеницата си
и $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ се залавяше за работа.
- Rus.** А $(\iota x)P(x)$ гном $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ оставлял четки и
 $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ принимался за дело.
- (9) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Kilka mądrych słów krasnoludka $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ wystarczyło, by
zażegnać kłótnie między mrówką a konikiem polnym.
- Bulg.** $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ Казваше няколко умни думи на мравката и на щуреца
и $(\iota x)P(x)$ те се целуваха и ставаха побратими.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ Несколько его мудрых слов $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ заставляли муравья
и кузнечика обнять друг друга и расстаться друзьями.
- (10) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Jego lecznicze zioła $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ uzdrowiły natychmiast
 $(\iota x)P(x)$ rany zajączka i $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ mógł $(\iota x)P(x)$ on znowu gonić
wesoło po lesie.
- Bulg.** $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ Слагаше върху $(\iota x)P(x)$ раната на зайчето лековита
билка и $(\iota x)P(x)$ то $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ хукваше отново из гората.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ К ране зайчонка $(\iota x)P(x)$ он $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ прикладывал
целебные травы, и $(\iota x)P(x)$ она тотчас же $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ затягивалась.
- (11) **Pol.** Jednym tylko ruchem $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ usunął $?(\iota x)P(x)$ ból zęba
niedźwiadkowi.
- Bulg.** $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Отваряше уста на мечето и само с едно духване
 $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ изгонваше $(\iota x)P(x)$ болката от зъба му.
- Rus.** $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Стоило ему дотронуться ладошкой до живота
медвежонка, как $?(\iota x)P(x)$ боль моментально $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ проходила.
- (12) **Pol.** $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Umiał też przepięknie pomalować na kolorowo
 $(\iota x)P(x)$ skrzydełka motyli maleńkim pędzelm.
- Bulg.** $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Вземаше четчицата си и $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ украсяваше
 $(\iota x)P(x)$ крилете на пеперудата с още по-хубави шарки.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ Он $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ брал в руку кисточку, и $(\iota x)P(x)$ крылья
бабочки $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ становились красивее, чем прежде.

- (13) **Pol.** $(\exists x)P(x)$ Pewnego wiosennego poranka $(\forall X)P(X)$ siadł
 $(\iota x)P(x)$ krasnoludek jak zwykle przed swoim domkiem
i $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ począł liczyć ziarenka w swoim różańcu.
- Bulg.** $(\exists x)P(x)$ Една пролетна утрин $(\iota x)P(x)$ нашето джудже
 $(\forall X)P(X)$ излезе както винаги пред вратата на своята къщица и
 $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ започна да върти броеничката си от просени зрънца.
- Rus.** $(\exists x)P(x)$ Как-то весенним утром $(\iota x)P(x)$ гном $(\forall X)P(X)$ по
обыкновенно сидел перед своей избушкой и $?(\forall X)P(X)$ перебирал четки.
- (14) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Ciepłe słońeczko $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ rzuciło z nieba cieniutki promień,
 $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ błysnęło między gałęziami drzew i $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ zawołało:
„Dzień dobry!”
- Bulg.** $(\iota x)P(x)$ Топлото слънчице на небето $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ спусна тънък лъч
през клоните на дърветата и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ рече: „Добро Утро“!
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ Теплое солнышко $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ протянуло к нему тонкий луч,
который $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ прошел через ветви деревьев и
 $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ поздравил $(\iota x)P(x)$ маленького волшебника с добрым
утром.
- (15) **Pol.** $?(\iota x)P(x)$ Krasnal $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ kichnął i $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ zaśpiewał jedną
ze swoich ulubionych wesołych piosenek.
- Bulg.** А $(\iota x)P(x)$ джуджето $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ кихна и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ запя една
весела песничка.
- Rus.** $?(\iota x)P(x)$ Гном $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ обрадовался и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ запел
веселую песенку.
- (16) **Pol.** Siedział tak i śpiewał, aż nagle $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ usłyszał, że $(\exists x)P(x)$ coś
 $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ poruszyło się w krzakach tuż za nim.
- Bulg.** По едно време, както си седеше и си пееше, $(\iota x)P(x)$ джуджето
 $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ чу как наблизо в гората $(\exists x)P(x)$ нещо
 $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ прошумоля.
- Rus.** В друг по лесу $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ разнесся $(\exists x)P(x)$ какой-то шорох.
- (17) **Pol.** $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ Spojrzał uważniej i $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ zobaczył za sobą małą
białą mysz w koronie ze szczerego złota i z bladoróżową kokardką na ogonku.
- Bulg.** $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ Обърна се и какво да види: на няколко крачки от него
 $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ стоеше бяла мишка със златна коронка на главата
и с розова панделка на опашката.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ Гном $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ обернулся и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ увидел в двух
шагах от себя белую мышь с золотой коронкой на голове
и с розовым бантиком на хвосте.
- (18) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Myszka $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ przyglądała mu się bacznie błyszczącymi
oczyma, oddychając ciężko.
- Bulg.** $(\iota x)P(x)$ Мишката го $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ гледаше с малките си лъскави
очички, без да мига, и $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ дишаше тежко.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ Мышка $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ смотрела на него маленькими
блестящими глазами и тяжело $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ дышала.
- (19) **Pol.** Widać, $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ przybyła z daleka i nie była tutejsza.

- Bulg.** По всичко личеше, че $(\iota x)P(x)$ тя не беше жител на гората,
а $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ идеше от далечен път.
- Rus.** По всему было видно, что $(\iota x)P(x)$ она $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ проделала
трудный и длинный путь.
- (20) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Krasnoludek $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ przerwał śpiew i $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ wstał,
aby przywitać nieznanego gościa.
- Bulg.** $(\iota x)P(x)$ Джуджето $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ престана да пее и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ се
изправи на нозете си.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ Гном $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ перестал петь и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ встал.
- (21) **Pol.** Wówczas $(\iota x)P(x)$ dziwne zwierzątko $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ prześlizgnęło się po
trawie jak na wrotkach i $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ zatrzymało się jeszcze bliżej.
- Bulg.** В същия миг $(\iota x)P(x)$ чудното зверче $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ се плъзна като на
колелца по тревата и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ дойде съвсем близко.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ Зверек сейчас же $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ подполз к нему совсем
близко.
- (22) **Pol.** — Smyrg! Smyrg! — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ odezwała się $(\iota x)P(x)$ myszka.
- Bulg.** — Църррр, църррр! — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ извика $(\iota x)P(x)$ то.
- Rus.** — Цырр! Цырр! — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ пропищала $(\iota x)P(x)$ мышка.
- (23) **Pol.** $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Przychodzę do ciebie z daleka. Z pałacu starego $(\iota x)P(x)$ króla
Bezsenka. $(\iota x)P(x)$ Król $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ potrzebuje bardzo twojej pomocy.
- Bulg.** — $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Аз ида от палата на стария $(\iota x)P(x)$ цар Безсънко,
който $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ се нуждае от твоята помощ.
- Rus.** — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ Я пришла из дворца старого $(\iota x)P(x)$ царя Бессона.
 $(\iota x)P(x)$ Он $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ нуждается в твоей помощи.
- (24) **Pol.** Od wielu lat od chwili, kiedy $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ otrzymał koronę,
 $(\iota x)P(x)$ nasz król $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ nie może oczu zmrużyć.
- Bulg.** От дълги години, още откакто $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ се е възкачил на
престола, $(\iota x)P(x)$ той $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ стои буден и не може да спи.
- Rus.** Уже много лет подряд, с тех пор как $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ вступил на престол,
 $(\iota x)P(x)$ он не знает сна.
- (25) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Twarz jego $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ pokryła się zmarszczkami od
bezsenności, $(\iota x)P(x)$ ciało jego $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ chudnie i
 $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ topnieje jak воск.
- Bulg.** $(\iota x)P(x)$ Лицето му $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ е съвсем повехнало, а
 $(\iota x)P(x)$ снагата му $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ се топи като восък.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ Он $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ тает, как воск.
- (26) **Pol.** $(\forall x)P(x)$ Wszyscy lekarze świata $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ próbowali mu pomóc, lecz
 $(\forall x)P(x)$ nikomu się to $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ nie udało.
- Bulg.** $(\forall x)P(x)$ Всички лекари по земята $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ се опитваха да го
приспят, но $(\forall x)P(x)$ никои $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ не можа да му помогне.
- Rus.** Сколько врачей $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ он ни призывал, $(\forall x)P(x)$ ни один
 $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ не смог помочь ему.

- (27) **Pol.** Pomimo że $(\iota x)P(x)$ nasz król $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ połknął już trzy wagony proszków nasennych, $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ nie zaznał jeszcze rozkoszy snu.
Bulg. $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ Изгълтал е $(\iota x)P(x)$ горкият до сега най-малко три вагона хапчета за сън, ала $(\iota x)P(x)$ сънят все $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ бяга от очите му.
Rus. Бедняга, $(\iota x)P(x)$ он $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ проглотил целую гору пигюль, но $(\iota x)P(x)$ сон все $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ бежит от него.
- (28) **Pol.** Jeżeli $(\iota x)P(x)$ tobie, dobry czarodzieju, $?(\forall x)P(x)$ uda się go uśpić, $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ dostaniesz taką nagrodę, jaką zechcesz.
Bulg. Ако $(\iota x)P(x)$ ти $?(\forall x)P(x)$ успееш да го приспиш, $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ ще получиш голяма награда.
Rus. Если $(\iota x)P(x)$ ты $?(\forall x)P(x)$ сумеешь усыпить царя, $(\iota x)P(x)$ он щедро $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ наградит тебя.
- (29) **Pol.** — To łatwe zadanie. $(\iota x)P(x)$ Krasnoludek $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ się uśmiechnął.
Bulg. — От това по-лесно няма! — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ рече $(\iota x)P(x)$ джуджето, като погали меката си брада и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ се усмихна.
Rus. — Да это проще простого, $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ — сказал $(\iota x)P(x)$ гном, улыбаясь в мягкую белую бороду.
- (30) **Pol.** — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ Wezmę jednak ze sobą $(\iota x)P(x)$ moją wielką książkę z bajkami. Będzie mi potrzebna.
Bulg. — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ Почакай ме само да си взема $(\iota x)P(x)$ книжката с приказките, че може да ми дотрябва.
Rus. — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ Подожди, я только возьму $?(\iota x)P(x)$ книгу со сказками, может, она мне понадобится.
- (31) **Pol.** Powiedziawszy to, $(\iota x)P(x)$ krasnoludek $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ wszedł do swojego domku i po chwili $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ wrócił $?(\exists x)P(x)$ z wielką kolorową księgą w rękach.
Bulg. И като каза това, $(\iota x)P(x)$ човечето $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ се скри в къщицата и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ хлопна вратата зад гърба си. След малко то $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ излезе отново навън, като носеше $(\exists x)P(x)$ една голяма книга.
Rus. $(\iota x)P(x)$ Гном скрылся в избушке и через минуту $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ вышел оттуда $?(\exists x)P(x)$ с большой книгой в руках.
- (32) **Pol.** — $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Jestem gotów — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ rzekł $?(\iota x)P(x)$ leśny czarodziej.
Bulg. — Сега може да вървим — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ рече $(\iota x)P(x)$ горският магьосник.
Rus. — $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Все в порядке, — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ сказал $?(\iota x)P(x)$ лесной волшебник.
- (33) **Pol.** — Zatem w drogę — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ powiedziała $?(\iota x)P(x)$ myszka i $(\iota x)P(x)$ oboje $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ wyruszyli przez las ustronną ścieżką pachnącą dzikimi kwiatami.
Bulg. — Да вървим! — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ отвърна $(\iota x)P(x)$ мишката. И $(\iota x)P(x)$ двамата $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ потеглиха на път.

- Rus.** — Идем скорее! — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ отозвалась $?(ix)P(x)$ мышка.
И $(ix)P(x)$ они $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ отправились в путь.
- (34) **Pol.** $?(ix)P(x)$ Na skraju lasu $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ zatrzymali się. Przed nimi $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ rozpościerała się $?(ix)P(x)$ równina. $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Wiła się przez nią wąska $?(ix)P(x)$ droga, której końca nie było widać.
- Bulg.** $(ix)P(x)$ Накарай гората $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ се разгръщаше широка $?(ix)P(x)$ равнина, а посред нея $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ лъкатушеше безкраен $(ix)P(x)$ път.
- Rus.** $?(ix)P(x)$ За лесом $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ лежала широкая $?(ix)P(x)$ равнина, через которую $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ вилась бесконечно длинная $?(ix)P(x)$ дорога.
- (35) **Pol.** $(ix)P(x)$ Przy drodze $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ czekał na nich $?(ix)P(x)$ ogromny żółw.
- Bulg.** $(ix)P(x)$ Там $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ стоеше и $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ чакаше $(ix)P(x)$ една костенурка с големи очила и също със златна корона на главата.
- Rus.** $(ix)P(x)$ На опушке леса их $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ ждала $?(ix)P(x)$ черепаха в больших очках и тоже с золотой коронкой на голове.
- (36) **Pol.** $(ix)P(x)$ Myszka i $(ix)P(x)$ krasnal $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ usiedli na grzbiecie żółwia i $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ pojechali w stronę pałacu króla Bezsena.
- Bulg.** $(ix)P(x)$ Джуджето и $(ix)P(x)$ мишката $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ се качиха на гърба ѝ и $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ тръгнаха към царския палат.
- Rus.** $(ix)P(x)$ Гном и $(ix)P(x)$ мышка $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ сели ей на спину и $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ отправились во дворец.
- (37) **Pol.** — $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Mieszkasz zatem u króla? — z zainteresowaniem $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ spytał $(ix)P(x)$ krasnoludek swoją towarzyszkę podróży.
- Bulg.** — Значи, ти $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ живееш при царя? — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ попита $(ix)P(x)$ човечето.
- Rus.** — Значит, ты $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ живешь у царя? — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ спросил $(ix)P(x)$ маленький волшебник.
- (38) **Pol.** — Jestem dworką króla Bezsena — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ odpowiedziało mu z dumą $(ix)P(x)$ białe zwierzątko, poprawiając bladą różową kokardkę na ogonku.
- Bulg.** — Да, аз съм придворна мишка — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ отвърна гордо $(ix)P(x)$ бялото зверче и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ близна розовата панделка на опашката си.
- Rus.** — Да, я придворная мышь, — гордо $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ ответил $(ix)P(x)$ белый зверек и $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ покрутил хвостиком с розовым бантиком на конце.
- (39) **Pol.** $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Mieszkam z $(ix)P(x)$ mężem i moimi dziećmi, siedmioma myszatkami, pod piękną kuchenną szafą w pałacu i $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ odżywiam się najdoskonalszymi serami tego świata.
- Bulg.** — $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Живея си честито с моите седем мишлета и $(ix)P(x)$ със стария мишок под кухненския шкаф в палата и $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ се храня с най-хубавото сирене на света.

- Rus.** — $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Я живу $(\iota x)P(x)$ со своим мужем и семью мышатами под кухонным шкафом во дворце и $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ ем самый лучший сыр в мире.
- (40) **Pol.** — $Zatem (\forall X)P(X)_{(s1)}$ nie pracujesz?
- Bulg.** — И нищо ли $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ не работиш?
- Rus.** — И ничего $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ не делаешь?
- (41) **Pol.** — $(\iota x)P(x)$ Dworskie myszy $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ nigdy nie pracują.
- Bulg.** — $(\iota x)P(x)$ Придворните мишки $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ никога не работят.
- Rus.** — $(\iota x)P(x)$ Придворные мыши $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ никогда не работают.
- (42) **Pol.** $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Mam własnego $?(\exists x)P(x)$ pająka, który pięknie $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ robi na drutach i $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ ubiera $(\iota x)P(x)$ mnie i całą moją rodzinę. Mam też $?(\exists x)P(x)$ żuka, sprząającego codziennie $(\iota x)P(x)$ nasze mieszkanie.
- Bulg.** Ние $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ си имаме $?(\exists x)P(x)$ един паяк, който $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ плете чорапи на всички ни, и $?(\exists x)P(x)$ един бръмбар, който $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ мете и $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ чисти $(\iota x)P(x)$ жилището ни.
- Rus.** $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ У меня есть $?(\exists x)P(x)$ паук. Он $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ вяжет всем нам чулки. И еще $?(\exists x)P(x)$ жук, который $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ подметает и $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ чистит $(\iota x)P(x)$ мое жилище.
- (43) **Pol.** $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ Nie nudzę się jednak, ponieważ $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ dbam o $(\iota x)P(x)$ swój wygląd i $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ poprawiam go przed lustrem. $(\iota x)P(x)$ Mąż mój zaś czyta $(\exists x)P(x)$ gazety, a $(\iota x)P(x)$ dzieci $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ całymi dniami potrafią grać w pikę nożną — grochowym ziarenkiem.
- Bulg.** Аз $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ седя по цял ден $(\iota x)P(x)$ пред огледалото и $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ се пудря, $(\iota x)P(x)$ мъжът ми $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ чете $(\exists x)P(x)$ вестник, а $(\iota x)P(x)$ децата ми $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ играят от сутрин до вечер футбол с едно грахово зърно.
- Rus.** Я целый день $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ сижу $(\iota x)P(x)$ перед зеркалом и $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ пудрюсь, $(\iota x)P(x)$ мой муж $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ читает $(\exists x)P(x)$ газеты, а $(\iota x)P(x)$ наши детки с утра до вечера $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ гоняют гороховое зернышко — играют в футбол.
- (44) **Pol.** Tak w młej i uprzejmej rozmowie $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ upłynęła im szybko droga i $(\iota x)P(x)$ krasnoludek z myszką $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ stanęli u wrót pałacu.
- Bulg.** Така в разговор и сладки приказки $(\iota x)P(x)$ джуджето и мишката $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ не забелязаха кога $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ стигнаха пред царския палат.
- Rus.** За разговорами $(\iota x)P(x)$ гном и мышка $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ не заметили, как $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ прибыли во дворец.
- (45) **Pol.** $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ Jechali co prawda wolniej, niż samochodem, lecz i tak $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ nie spóźnili się i $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ stanęli na czas przed zmęczonym, nigdy nie zasypiającym $(\iota x)P(x)$ królem.
- Bulg.** Наистина $(\iota x)P(x)$ те $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ не пътуваха бързо, както се пътува с автомобил, но все пак $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ стигнаха навреме, преди $(\iota x)P(x)$ старият цар да беше умрял.

- Rus.** Конечно, $(\iota x)P(x)$ они $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ путешествовали не так быстро, как путешествуют на автомобилях, но все же $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ прибыли $(\iota x)P(x)$ во дворец вовремя.
- (46) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ W komnatach króla $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ pełno było $?(\exists x)P(x)$ ministrów i gwardzystów królewskich, doradców, lekarzy i kucharzy.
- Bulg.** Когато $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ влязоха при него, $(\iota x)P(x)$ стаята $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ беше пълна $(\exists x)P(x)$ с министри, телопазители, съветници, лекари и готвачи.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ Они $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ вошли $(\iota x)P(x)$ в покои царя. Там $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ толпились $?(\exists x)P(x)$ министры, телехранители, советники, врачи и повара.
- (47) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Biała myszka $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ podeszła do tronu, $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ wyprostowała się, stając na tylnych łapkach i $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ zawołała: — Wszechmocny królu! Wasza Królewska Mość!
- Bulg.** $(\iota x)P(x)$ Бялата мишка $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ изтича напред, $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ изправи се на задните си крачета и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ извика: — Царю всемогъщи!
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ Белая мышь $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ выбежала вперед, $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ встала на задние лапки и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ крикнула: — Всемогущий царь!
- (48) **Pol.** $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ Przywiozłam tu najsłynniejszego ze wszystkich czarodziei leśnych. $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Obiecał on uratować Waszą Królewską Mość i sprawić, abyś, Panie nasz, mógł usnąć.
- Bulg.** $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Водя ти прочутия горски магьосник, който $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ ще те спаси от безсъницата и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ ще те накара за заспиш!
- Rus.** $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ Я привела к тебе знаменитого волшебника, он $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ вернет тебе сон!
- (49) **Pol.** Wówczas $(\iota x)P(x)$ krasnoludek $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ zbliżył się też do króla i $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ uklonił się nisko.
- Bulg.** След това $(\iota x)P(x)$ джуджето $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ пристъпи до царския престол и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ се поклони дълбоко.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ Гном $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ подошел к трону и низко $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ поклонился царю.
- (50) **Pol.** — Spróbuję pomóc Waszej Królewskiej Mości — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ odezwał się skromnie.
- Bulg.** — О, вселини господарю! — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ каза то, като издигна в ръката си $(\exists x)P(x)$ голяма книга, която $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ бе донесло със себе си.
- Rus.** — О, всеильный царь! — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ произнес он, подняв над головой $(\exists x)P(x)$ большую книгу, которую он $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ принес с собой.
- (51) **Pol.** — $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Mam przy sobie najmądrzejszą z książek, $(\iota x)P(x)$ wspomniała Księgę Życia, pełną pouczających historyjek i bajek.

- Bulg.** — Аз $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ ще ти прочета $(\exists x)P(x)$ една от чудните приказки, скрити в $(\iota x)P(x)$ Книгата на живота, и $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ ще се опитам да ти помогна.
- Rus.** — $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ Я прочту тебе $(\exists x)P(x)$ одну из прекраснейших сказок, собранных в $(\iota x)P(x)$ Книге жизни, и $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ попробую помочь тебе.
- (52) **Pol.** $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Proszę jednak $(\iota x)P(x)$ Waszą Królewską Mość, byśmy zostali sami. $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Proszę też o duże skupienie i uwagę.
- Bulg.** От $(\iota x)P(x)$ тебе $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ искам само едно: да останем самички двама в $(\iota x)P(x)$ тая стая и да слушаш внимателно.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ От тебя $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ я хочу только одного: прикажи всем выйти $(\iota x)P(x)$ из комнаты и внимательно слушай меня.
- (53) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Król Bezsenek $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ kiwnął z ulgą głową i $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ dał znak, aby $(\forall x)P(x)$ wszyscy opuścili jego komnatę. $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ Poleciał też by nagrodzili $(\iota x)P(x)$ białą myszkę i $(\iota x)P(x)$ jej rodzinę wspaniałym, najśladszym tortem orzechowym.
- Bulg.** $(\iota x)P(x)$ Стариат цар Безсънко $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ въздъхна обнадeжден и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ заповяда $(\iota x)P(x)$ на хората около него да излязат веднага от стаята му, като $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ поръча на едного от готвачите да нагости $(\iota x)P(x)$ бялата мишка и $(\iota x)P(x)$ цялото нейно семейство с най-сладката орехова торта.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ Старый царь Бессон $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ приказал $(\forall x)P(x)$ всем удалиться и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ велел одному из поворов угостить $(\iota x)P(x)$ белую мышь и $(\iota x)P(x)$ всю ее семью самым сладким ореховым тортом.
- (54) **Pol.** Kiedy $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ zostali sami, $(\iota x)P(x)$ krasnoludek $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ wziął nieduże krzeselko i $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ przysunął je bliżej królewskiego tronu.
- Bulg.** Щом $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ останаха сами, $(\iota x)P(x)$ джуджето $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ взе едно малко столче, $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ сложи го до престола на царя и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ седна на него.
- Rus.** $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ Оставшись наедине с царем, $(\iota x)P(x)$ гном $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ пододвинул стульчик к царскому трону.
- (55) **Pol.** Potem $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ usiadł, $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ otworzył $(\iota x)P(x)$ Złotą Księgę i spokojnym głosem $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ zaczął czytać, wybraną przez siebie przedtem, bardzo smutną bajkę.
- Bulg.** После $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ разтвори $(\iota x)P(x)$ голямата си книга и $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ започна да чете.
- Rus.** Сел, $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ раскрыл $(\iota x)P(x)$ книгу и $(\iota X)P(X)_{(e2)}$ начал читать.
- (56) **Pol.** $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Była to $(\iota x)P(x)$ opowieść o nieszczęśliwych losach najbiedniejszych poddanych króla i ich ciężkiej nie opłacanej przez jego namiestników pracy.
- Bulg.** $(\iota x)P(x)$ То $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ разказваше $(\iota x)P(x)$ тъжната приказка за бедните и нещастни хора в царството, които $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ бяха роби на царя и $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ пъшкаха под камшиците на жестоките царедворци.

- Rus.** $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ Читал $(\iota x)P(x)$ он $?(\iota x)P(x)$ грустную сказку о бедных несчастных людях — рабах царя, которых жестокие царедворцы $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ избивали кнутами.
- (57) **Pol.** I o tym, że $?(\forall x)P(x)$ poddani króla to ludzie nie tylko biedni i nieszczęśliwi, lecz wiecznie głodni i bezdomni.
- Bulg.** $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ Разказваше за мъката и за тежкия труд на $?(\forall x)P(x)$ ония, които $(\forall X)P(X)_{(s2)}$ работеха господарската земя, а $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ нямаха хляб да нахранят $(\iota x)P(x)$ децата си.
- Rus.** $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ Читал о муках и тяжком труде $?(\forall x)P(x)$ тех, кто без устали $(\forall X)P(X)_{(s2)}$ работали на царской земле, а сами $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ не могли прокормить $(\iota x)P(x)$ своих детей.
- (58) **Pol.** Krwawe wojny, które $(\iota x)P(x)$ król prowadził, by zwiększyć swe bogactwa i zadowolić swoją próżność, $(\forall X)P(X)_{(s2)}$ przynosiły jego poddanym tylko choroby, $(\forall X)P(X)_{(s2)}$ pozbawiały $(\iota x)P(x)$ ich dzieci ostatniej kromki chleba.
- Bulg.** $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ Разказваше за дългите кървави войни, в които $(\iota x)P(x)$ царят $(\forall X)P(X)_{(s2)}$ $(\forall X)P(X)_{(s2)}$ хвърляше $(\iota x)P(x)$ народа, за да засища алчността си с нови богатства. . .
- Rus.** $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ Читал о продолжительных кровавых войнах, во время которых ради алчности $(\iota x)P(x)$ царя, стремящегося захватить новые богатства, $(\forall X)P(X)_{(s2)}$ гибло множество людей. . .
- (59) **Pol.** Czym dłużej $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ czytał $(\iota x)P(x)$ krasnoludek, tym bardziej znużony był $(\iota x)P(x)$ król, tym cięższe $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ miał powieki i węższe oczy.
- Bulg.** И колкото по-нататък $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ четеше $(\iota x)P(x)$ джуджето, толкова по-приятна умора $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ натискаше очите $(\iota x)P(x)$ на стария цар и го $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ унасяше в сън.
- Rus.** $\emptyset$
- (60) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Krasnoludek $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ kończył ostatnie zdanie, kiedy $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ usłyszał równomierny oddech $(\iota x)P(x)$ króla i niezbyt głośne pochrapywanie.
- Bulg.** И най-сетне, когато $(\iota x)P(x)$ белобрадото човече $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ свърши $(\iota x)P(x)$ приказката и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ дигна $(\iota x)P(x)$ главата си от книгата, $(\iota x)P(x)$ цар Безсънко $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ хъркаше с всичка сила.
- Rus.** Когда $(\iota x)P(x)$ белобородый человек $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ кончил читать, $(\iota x)P(x)$ царь Бессон уже $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ храпел вовсю.
- (61) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Król Bezsenek $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ spał nareszcie głęboko. $(\iota x)P(x)$ Twarz jego $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ wyrażała spokój i zadowolenie.
- Bulg.** $(\iota x)P(x)$ По лицето му $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ играеше $(\exists x)P(x)$ блажена усмивка.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ На лицо его $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ играла $(\exists x)P(x)$ блаженная улыбка.
- (62) **Pol.** Cicho, na paluszkach $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ wyszedł $(\iota x)P(x)$ krasnoludek z komnat królewskich.
- Bulg.** Съвсем тихичко и на пръсти $(\iota x)P(x)$ джуджето $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ се измъкна от царската стая.

- Rus.** Тихонько, на цыпочках, $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ вышел $(\iota x)P(x)$ гном из царских покоев.
- (63) **Pol.** Przed drzwiami $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ czekał na niego zdenerwowany $(\iota x)P(x)$ tłum ministrów, gwardzystów królewskich, doradców, lekarzy i kucharzy.
- Bulg.** Но там, пред прага ѝ, $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ чакаха със затаен дъх $(\iota x)P(x)$ министрите, телопазителите, съветниците, лекарите и готвачите.
- Rus.** За дверью, затаив дыхание, его $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ ждали $?(\iota x)P(x)$ министры, телохранители, советники, врачи и повара.
- (64) **Pol.** — Co $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ się stało? Czy Jego Wysokość śpi? — $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ krzyczeli $(\forall x)P(x)$ wszyscy razem.
- Bulg.** — Какво $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ стана? — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ извикаха $(\forall x)P(x)$ всички в един глас.
- Rus.** — Ну и как? — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ воскликнули $(\forall x)P(x)$ они все в один голос.
- (65) **Pol.** — Czy $(\iota x)P(x)$ nasz król $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ usnął?
- Bulg.** $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ Можà ли да приспиш $(\iota x)P(x)$ царя?
- Rus.** — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ Сумел усыпить $(\iota x)P(x)$ царя?
- (66) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Krasnoludek $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ nie odezwał się.
- Bulg.** $(\iota x)P(x)$ Джуджето $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ не каза нищо.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ Гном ничего $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ не ответил.
- (67) **Pol.** Milcząco $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ otworzył im $(\iota x)P(x)$ drzwi królewskich komnat i $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ pozwolił dworzanom tam wejść.
- Bulg.** Само $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ разтвори $(\iota x)P(x)$ вратата на стаята и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ посочи царския престол.
- Rus.** Он молча $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ открыл $(\iota x)P(x)$ дверь и $(\iota X)_{(e1)}$ показал рукой на спящего царя.
- (68) **Pol.** $?(\iota x)P(x)$ Ministrowie, gwardziści królewscy, doradcy, lekarze i kucharze $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ zastygli w ukłonach.
- Bulg.** Тогава $(\iota x)P(x)$ придворните влязоха вътре и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ паднаха на колене пред своя заспал господар.
- Rus.** $?(\iota x)P(x)$ Приворные тотчас $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ бросились в царские покои и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ упали на колени перед троном.
- (69) **Pol.** Po raz pierwszy, od kiedy został królem. $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ Był uratowany.
- Bulg.** Най-сетне след толкова години $(\iota x)P(x)$ цар Безсънко $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ беше спасен.
- Rus.** Наконец-то $(\iota x)P(x)$ к царю, столько лет не знавшему сна, $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ пришло исцеление!
- (70) **Pol.** — Jakiej nagrody, $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ żądasz, zacny czarodzieju? — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ spytał jeden z ministrów, bo zobaczył, że $(\iota x)P(x)$ krasnoludek $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ zaczął się żegnać.

- Bulg.** — Каква награда $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ искаш за магията?
 — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ попита един от министрите, когато $(\iota x)P(x)$ джуджето $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ тръгна да си върви.
- Rus.** — Чего $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ бы ты хотел получить в награду?
 — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ спросил один из министров, когда $(\iota x)P(x)$ гном $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ собрался уходить.
- (71) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Mały leśny krasnal $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ odpowiedział mu bez zastanowienia: Chce, by $(\forall x)P(x)$ wszyscy ludzie w królestwie byli szczęśliwi.
- Bulg.** — Нека $(\forall x)P(x)$ всички хора в царството бъдат щастливи!
 — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ рече $(\iota x)P(x)$ джуджето.
- Rus.** — Хочу, чтобы $(\forall x)P(x)$ все люди в вашем царстве стали счастливыми!
 — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ ответил $(\iota x)P(x)$ гном.
- (72) **Pol.** — A co $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ chcesz $(\iota x)P(x)$ dla siebie?
- Bulg.** А $(\iota x)P(x)$ за себе си $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ нищо ли не искаш?
- Rus.** — $(\iota x)P(x)$ Для себя ты $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ ничего не попросишь?
- (73) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Krasnoludek $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ chwilę pomyślał i $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ rzekł: — Przedwczoraj $(\exists x)P(x)$ wiewiórka $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ stanęła $(\iota x)P(x)$ na moim grzebieniu i $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ złamała go.
- Bulg.** $(\iota x)P(x)$ За мене ли? — $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ промълви $(\iota x)P(x)$ белобрадото човече и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ се замисли. — А, че оня ден $(\iota x)P(x)$ катеричката $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ настъпи $(\iota x)P(x)$ гребенчето ми и го $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ счупи.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ Для себя? — $(\iota x)P(x)$ беловородый человек $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ задумался. — Разве что попросить, новый гребешок? На днях $(\exists x)P(x)$ белка нечаянно $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ наступила $(\iota x)P(x)$ на мой гребешок и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ сломала его.
- (74) **Pol.** $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ Potrzebny byłby mi nowy grzebień, ponieważ codziennie $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ rozczesuję $(\iota x)P(x)$ swoją długą brodę. Za $(\exists x)P(x)$ grzebień $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ byłbym wdzięczny.
- Bulg.** Ако $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ мога да получа $(\exists x)P(x)$ едно ново гребенче, да си вчесвам сутрин $(\iota x)P(x)$ брадичката, $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ ще бъда много благодарен.
- Rus.** Если я $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ получу $(\exists x)P(x)$ новый, $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ буду очень благодарен.
- (75) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Czy król Bezsenek $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ spełnił $(\iota x)P(x)$ pierwsze życzenie krasnala i czy $(\iota x)P(x)$ poddani jego są szczęśliwi, nie wiadomo.
- Bulg.** Дали $(\iota x)P(x)$ цар Безсънко $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ изпълни волята на $(\iota x)P(x)$ своя спасител и дали $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ направи $(\forall x)P(x)$ всички хора в царството си щастливи?
- Rus.** Вы, наверно, хотите узнать, $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ исполнил ли $(\iota x)P(x)$ цар Бессон волю $(\iota x)P(x)$ своего спасителя, $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ сделал ли $(\forall x)P(x)$ всех бедняков своего царства счастливыми?

- (76) **Pol.** Ponoć $(\iota x)P(x)$ król Bezsenek $(\forall X)P(X)_{(s2)}$ śpi dotychczas,
a $(\iota x)P(x)$ jego poddani $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ zbuntowali się i $(\iota x)P(x)$ sami
 $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ zaczęli szukać szczęścia i wolności.
- Bulg.** $(\exists x)P(x)$ Някои очевидци разправят, че $(\iota x)P(x)$ той
 $(\forall X)P(X)_{(s2)}$ продължавал да спи и досега и че $(\iota x)P(x)$ неговите
поданици не искали да го чакат да се събуди, за да ги направи
щастливи. $(\iota x)P(x)$ Народът в царството $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ вече се бунтувал
и $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ сам решил да се бори за своята свобода и щастие.
- Rus.** $?(\exists x)P(x)$ Очевидцы рассказывают, что $(\iota x)P(x)$ он и $(\forall X)P(X)_{(s2)}$ по
сей день спит. А $(\iota x)P(x)$ его подданные, не дожидаясь, когда
 $(\iota x)P(x)$ царь проснется и вспомнит о них, $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ решили своими
силами бороться за свободу и счастье.
- (77) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Mały krasnoludek $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ wrócił do lasu ze złotym
grzebieniem ozdobionym pięknymi klejnotami.
- Bulg.** $(\iota x)P(x)$ Джуджето $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ си отиде в гората с едно чудесно
златно гребенче, цялото обсипано със скъпоценни камъни.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ Гном $(\iota X)P(X)_{(e1)}$ вернулся в лес с чудесным, усыпанным
драгоценными камнями золотым гребешком.
- (78) **Pol.** $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ Żył jeszcze długo $(\iota x)P(x)$ w leśnym domku, pomagając
ptakom i leśnej zwierzynie a nieraz również i ludziom.
- Bulg.** Там $(\iota x)P(x)$ белобрадото човече $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ остана да живее още
много години $(\iota x)P(x)$ в своята къщица и $(\exists X)P(X)$ да помага на
птиците и на животните, а понякога дори и на хората.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ Белобордый человек долго еще $(\iota X)P(X)_{(s2)}$ жил в своей
избушке и $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ помогал птицам, животным, а иногда и людям.
- (79) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Srebrne dzwoneczki $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ pobrzękiwały na czubkach jego
butów. Wśród pachnących kwiatów, zlewając się z szumem bystrych potoków
i śpiewem leśnych ptaków, $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ unosił się ich czysty i wesoły głos.
- Bulg.** И $(\iota x)P(x)$ двете сребърни звънчета на обувката му
 $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ дрънкаха и $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ се смееха като пеещи поточета
сред омайната тишина.
- Rus.** $(\iota x)P(x)$ Серебряные колокольчики, словно журчащие ручейки, весело
 $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ позванивали на его бешмачках.

5.2. Annotation in the Polish-Lithuanian corpus

Examples:

- (80) **Pol.** Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*
Lith. Antuanas de Sent-Egziuperi, *Mažasis princas*
- (81) **Pol.** $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Przepraszam $(\forall x)P(x)$ wszystkie dzieci za poświęcenie
 $(\iota x)P(x)$ tej książki $?(\exists x)P(x)$ dorosłemu.
- Lith.** $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ Atsiprašau $?(\forall x)P(x)$ vaikus, kad $(\iota x)P(x)$ šią knygą
 $?(\exists X)P(X)_{(e1)}$ paskyriau $?(\exists x)P(x)$ suaugusiam.
- (82) **Pol.** $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ Mam $(\exists x)P(x)$ ważne $(\iota x)P(x)$ ku temu powody:
 $(\iota x)P(x)$ ten dorosły $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ jest $(\iota x)P(x)$ moim najlepszym
przyjacielem na świecie.

- Lith.** $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ Turiu $(\exists x)P(x)$ rimtą pasiteisinimą: $(\iota x)P(x)$ tas žmogus $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ yra $(\iota x)P(x)$ geriausias pasaulyje mano draugas.
- (83) **Pol.** $(\iota x)P(x)$ Drugi powód: $(\iota x)P(x)$ ten dorosły $(\forall X)P(X)_{(s2)}$ potrafi zrozumieć $(\forall x)P(x)$ wszystko, nawet książki dla dzieci.
- Lith.** $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ Turiu dar $(\iota x)P(x)$ kitą pasiteisinimą: $(\iota x)P(x)$ tas žmogus $(\forall X)P(X)_{(s2)}$ gali $(\forall x)P(x)$ viską suprasti, net čysta predykcja knygas vaikams.
- (84) **Pol.** $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ Mam też $(\iota x)P(x)$ trzeci powód: $(\iota x)P(x)$ ten dorosły $?(\iota X)P(X)_{(s1)}$ znajduje się $(\iota x)P(x)$ we Francji, $(\iota x)P(x)$ gdzie $?(\forall X)P(X)_{(s1)}$ cierpi głód i chłód.
- Lith.** $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ Turiu ir $(\iota x)P(x)$ trečią pasiteisinimą: $(\iota x)P(x)$ tas žmogus $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ gyvena $(\iota x)P(x)$ Prancūzijoje, $(\iota x)P(x)$ jis $(\iota x)P(x)$ čia $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ alksta ir šąla.
- (85) **Pol.** I trzeba $(\iota x)P(x)$ go pocieszyć.
- Lith.** $(\iota x)P(x)$ Jam labai reikia paguodos.
- (86) **Pol.** Jeśli $(\iota x)P(x)$ te powody $(\forall X)P(X)_{(e1)}$ nie wystarczą — chętnie $(\iota x)P(X)_{(e1)}$ poświęcę $(\iota x)P(x)$ tę książkę $(\exists x)P(x)$ dziecku, jakim $(\exists X)P(X)_{(s1)}$ był kiedyś $(\iota x)P(x)$ ten dorosły.
- Lith.** Jei $(\iota x)P(x)$ šių visų pasiteisinimų $(\forall X)P(X)_{(e1)}$ neužtenka, tai $(\iota x)P(x)$ šią knygą $(\iota X)P(X)_{(s1)}$ skiriu $(\exists x)P(x)$ vaikui, kuris $(\exists X)P(X)_{(s1)}$ kitados buvo $?(\iota x)P(x)$ suaugęs žmogus.
- (87) **Pol.** $(\forall x)P(x)$ Wszyscy dorośli $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ byli kiedyś dziećmi.
- Lith.** $(\forall x)P(x)$ Visi suaugusieji iš pradžių $(\exists X)P(X)_{(s2)}$ buvo čysta predykcja vaikai.
- (88) **Pol.** Choć $(\exists x)P(x)$ niewielu z nich o $(\iota x)P(x)$ tym $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ pamięta.
- Lith.** (Tik $(\exists x)P(x)$ nedaugelis $(\iota x)P(x)$ tai $(\forall X)P(X)_{(s1)}$ atsimena.)

References

- Ajdukiewicz, K. (1974). *Logika pragmatyczna*. Warszawa: PWN.
- Barwise, J. & Cooper, R. (1981). Generalized quantifiers and natural language. *Linguistics and Philosophy*, 4 (2), 159–219. <http://doi.org/10.1007/BF00350139>
- Barwise, J. & Perry, J. (1983). *Situations and attitudes*. Cambridge, Massachusetts: Bradford Books, MIT Press.
- Bellert, I. (1971). On the use of linguistic quantifying operators. *Poetics*, 1 (2), 71–86. [http://doi.org/10.1016/0304-422X\(71\)90011-8](http://doi.org/10.1016/0304-422X(71)90011-8)
- Bogusławski, A. (2003). *Aspekt i negacja*. Warszawa.
- Cooper, R. (1996). The role of situations and generalized quantifiers. In S. Lappin (Ed.), *The handbook of contemporary semantic theory*. Oxford: Blackwell.
- Desclés, J. P. (1999). Quantification, types, preuves et logique combinatoire. In *Études cognitives / Studia Kognitywne* (Vol. 3: *Quantification, temps, Aspects / Kwantyfikacja, czas, aspekt*, pp. 13–82).
- Dimitrova, L. & Koseska, V. (2007). Digital dictionaries — problems and features. In *Proceedings of the Jubilee International Conference Mathematical and Computational Linguistics* (6 July 2007. Sofia, Bulgaria, pp. 25–34). Sofia.

- Dimitrova, L. & Koseska, V. (2009a). Classifiers and digital dictionaries. *Cognitive Studies / Études cognitives*, 9, 117–131.
- Dimitrova, L. & Koseska, V. (2009b). Bulgarian-Polish Corpus. *Cognitive Studies / Études cognitives*, 9, 133–141.
- Dimitrova, L. & Koseska-Toszewa, V. (2008a). The significance of entry classifiers in digital dictionaries. In L. Iomdin & L. Dimitrova (Eds.), *Lexicographic tools and techniques: Proceedings of MONDILEX First Open Workshop, 3–4 October 2008, Moscow* (pp. 89–97).
- Dimitrova, L. & Koseska-Toszewa, V. (2008b). Some problems in multilingual digital dictionaries. *Cognitive Studies / Études cognitives*, 8, 237–254.
- Dimitrova, L. & Koseska-Toszewa, V. (2012). Bulgarian-Polish parallel digital corpus and quantification of time. *Cognitive Studies / Études cognitives*, 12, 199–207.
- Dimitrova, L. & Koseska-Toszewa, V. (2014). *Semantic properties of selected universal language categories in digital bilingual resources*. Sofia.
- Dimitrova, L., Koseska, V., & Roszko, R. (Eds.). (2009). *Representing Semantics in Digital Lexicography. Innovative Solutions for Lexical Entry Content in Slavic Lexicography. MONDILEX Fourth Open Workshop. Warszawa, Poland, 29 June – 1 July, 2009. Proceedings* (p. 145–158). Warsaw: Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences.
- Dimitrova, L., Koseska, V., Garabík, R., Erjavec, T. Iomdin, L., & Shyrokov, V. (2010). *Conceptual scheme for a research infrastructure supporting resources in Slavic lexicography*. Sofia: Demetra Ltd. Publisher.
- Dimitrova, L., Koseska, V., Garabík, R., Erjavec, T. Iomdin, L., & Shyrokov, V. (2011). Main results of MONDILEX project. *Cognitive Studies / Études cognitives*, 11, 265–290.
- Dimitrova, L., Koseska-Toszewa, V., Roszko, D., & Roszko, R. (2009a). Bulgarian-Polish-Lithuanian Corpus — Problems of development and annotation. In T. Erjavec (Ed.), *Research Infrastructure for Digital Lexicography. MONDILEX Fifth Open Workshop. Ljubljana, Slovenia, October 14–15, 2009, Proceedings of the 12th International Multiconference Information Society 2009* (pp. 72–86). Ljubljana: Department of Knowledge Technologies, Jožef Stefan Institute.
- Dimitrova, L., Koseska-Toszewa, V., Roszko, D., & Roszko, R. (2009b). Bulgarian-Polish-Lithuanian Corpus — Current development. In C. Vertan, S. Piperidis, E. Paskaleva, & M. Slavcheva (Eds.), *International Workshop: Multilingual Resources, Technologies and Evaluation for Central and Eastern European Languages held in conjunction with The International Conference RANLP-2009, Proceedings* (pp. 1–8). Borovets.
- Dimitrova, L., Koseska-Toszewa, V., Roszko, D., & Roszko, R. (2010). Application of multilingual corpus in contrastive studies (on the example of the Bulgarian-Polish-Lithuanian Parallel Corpus). *Cognitive Studies / Études cognitives*, 10, 217–239.
- Dimitrova, L., Koseska-Toszewa, V., Roszko, D., & Roszko, R. (2011). Bulgarian-Polish-Lithuanian Corpus — Recent progress and application. In D. Majchráková & R. Garabík (Eds.), *Natural language processing, multilinguality* (pp. 30–43). Bratislava: Slovenská akadémia vied, Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra.
- Dimitrova, L., Koseska-Toszewa, V., Roszko, D., & Roszko, R. (2014). Trilingual Aligned Corpus — Current state and new applications. *Cognitive Studies / Études cognitives*, 14, 13–20. <http://dx.doi.org/10.11649/cs.2014.002>
- Feleszko, K., Koseska-Toszewa, V., & Sawicka, I. (1974). Związki aspektu z temporalnością w językach południowosłowiańskich. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 14, 183–187.

- Frege, G. (1892). Über Sinn und Bedeutung. *Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik*, NF, 100, 25–50.
- Garabík, R., Dimitrova, L., & Koseska-Toszewa, V. (2011). Web-presentation of Bilingual Corpora (Slovak-Bulgarian and Bulgarian-Polish). *Cognitive Studies / Études cognitives*, 11, 227–239.
- Gołąb, Z., Heinz, A., & Polański, K. (1986). *Słownik terminologii językoznawczej*. Warszawa: PWN.
- Grzegorzczak, R. (1972). Wykładniki kwantyfikacji w polskim zdaniu. In *Prace na VII Międzynarodowy Kongres Slawistów w Warszawie 1973*. Warszawa: PWN. (*Z polskich studiów slawistycznych*, Seria 4: *Językoznawstwo*).
- Grzegorzczak, R. (1976). Aktualizacja wypowiedzi poprzez kwantyfikację argumentów i predykatu. *Otázky Slovanské syntaxe*, 195–200.
- Grzegorzczak, R., Laskowski, R., & Wróbel, H. (Eds.). (1984). *Morfologia*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe. (*Gramatyka współczesnego języka polskiego: Składnia — Morfologia — Fonologia*, 2)
- Ivanchev, S. (1971). *Problemi na aspektualnostta v slavianskite ezici*. Sofia: Izdatelstvo na BAN.
- Karolak S. (1994). Le concept d'aspect et la structure notionnelle du verbe. In *Études cognitives* (Vol. 1: *Semantique des categories d'aspect et de temps*, pp. 21–42). Varsovie.
- Karolak S. (2008). *Gramatyka konfrontatywna bułgarsko-polska* (V. Koseska-Toszewa, J. Penčev (Eds.) (Vol. 8: *Semantyczna kategoria aspektu*). Warszawa: SOW.
- Koseska-Tosheva, V., & Gargov, G. (1990). *Bułgarsko-polska sŭpostavitelna gramatika* (Vol. 2: *Semantichnata kategoriia opredelenost/neopredelenost*). Sofia.
- Koseska-Toszewa, V. (1974) Z problematyki temporalno-aspektowej w języku bułgarskim. (Relacja imperfectum — aoryst). *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 14, 213–226.
- Koseska-Toszewa, V. (1982). *Semantyczne aspekty kategorii określoności/nieokreśloności (na materiale z języka bułgarskiego, polskiego i rosyjskiego)*. Wrocław: Ossolineum.
- Koseska-Toszewa, V. (1995). O aspekcie i czasie w ujęciu kognitywnym. *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*, 51, 25–31.
- Koseska-Toszewa, V. (1997). Kwantifikatsiia i vid. In *Semantika i struktura slavianskogo vida* (Vol. 2, pp. 141–147). Kraków: Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej.
- Koseska-Toszewa, V. (2006). *Gramatyka konfrontatywna bułgarsko-polska* (V. Koseska-Toszewa & J. Penčev, Eds.) (Vol. 7: *Semantyczna kategoria czasu*). Warszawa: Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- Koseska-Toszewa, V. & Mazurkiewicz, A. (1988). Net representation of sentences in natural languages. In G. Rozenberg (Ed.), *Advances in Petri Nets 1988* (pp. 249–265). Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg.
- Koseska-Toszewa, V. & Mazurkiewicz, A. (1991) *Sieciovie przedstawienie temporalności i modalności w zdaniach języka naturalnego* In *Studia gramatyczne bułgarsko-polskie* (Vol. 4: *Modalność a inne kategorie językowe*, pp. 7–25). Wrocław.
- Koseska-Toszewa, V. & Mazurkiewicz, A. (1994). Description a l'aide de réseaux de la temporalité et modalité dans la phrases dans la langue naturelle. In *Études cognitives / Studia Kognitywne* (Vol. 1, pp. 89–112).
- Koseska-Toszewa, V. & Mazurkiewicz, A. (2004). Once more about net representation of the semantic category of tense. *Études cognitives / Studia Kognitywne*, 6, 63–81.
- Koseska-Toszewa, V. & Mazurkiewicz, A. (2010). *Time flow and tenses*. Warszawa: SOW.

- Laskowski, R. (1986). System temporalno-aspektowo-modalny języka polskiego a sieci Petriego (Uwagi do artykułu A. Mazurkiewicza). In *Studia gramatyczne bułgarsko-polskie* (Vol. 1: *Temporalność*, pp. 23–30). Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Mazurkiewicz, A. (1986). Zdarzenia i stany: elementy temporalności. In *Studia gramatyczne bułgarsko-polskie* (Vol. 1: *Temporalność*, pp. 7–21). Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Montague, R. M. (1974). *Formal philosophy: Selected papers of Richard Montague* (R. H. Thomason, Ed. & Introd.). New Haven: Yale Univ. Press.
- Petri, C. A. (1963). Fundamentals of the theory of asynchronous information flow. In *Proc. of IFIP'62 Congress* (pp. 386–391). Amsterdam: North Holland Publ. Comp.
- Pogorzelski, W. A. (1989). *Elementarny słownik logiki formalnej*. Białystok: Rozprawy Uniwersytetu Warszawskiego.
- Rasiowa, H. (1975). *Wstęp do matematyki współczesnej* (pp. 211–255). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Reichenbach, H. (1967). Analiza języka potocznego. In J. Pelc (Ed.) *Logika i język*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Roszko, D. (2015). *Zagadnienia kwantyfikacyjne i modalne w litewskiej gwarze puńskiej (na tle literackich języków polskiego i litewskiego)*. Warszawa.
- Roszko, D. & Roszko, R. (2014). A net presentation of Lithuanian sentences containing verbal forms with the grammatical suffix -dav-. *Cognitive Studies / Études cognitives*, 14, 173–182. <http://doi.org/10.11649/cs.2014.014>
- Roszko, R. (2004). *Semantyczna kategoria określoności/nieokreśloności w języku litewskim (w zestawieniu z językiem polskim)*. Warszawa: Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- Russell, B. (1967). Denotowanie. Deskrypcje. In J. Pelc (Ed.) *Logika i język* (pp. 377–413). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Topolińska, Z. (Ed.). (1984). *Składnia*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe. (*Gramatyka współczesnego języka polskiego: Składnia — Morfologia — Fonologia*, 1)
- Zaimov, I. (1982). *Suprasŭlski ili Retkov sbornik v dva toma: Uvod i komentar na staro-bŭlgarskii tekst*. Sofia: Bŭlgarska akademiia na naukite.

Acknowledgment

Work financed by the Polish Ministry of Science and Higher Education within the CLARIN ERIC programme 2015–2016 (<http://clarin.eu/>).

The authors declare that they have no competing interests.

The authors' contribution was as follows: concept of the study: Violetta Koseska-Toszeza, Roman Roszko, data analyses: Violetta Koseska-Toszeza, Roman Roszko, the writing: Violetta Koseska-Toszeza, Roman Roszko.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 3.0 PL License (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/>), which permits redistribution, commercial and non-commercial, provided that the article is properly cited.